

УДК 726

ЕВОЛЮЦІЯ ПРИНЦИПІВ АРХІТЕКТУРНОЇ КОМПОЗИЦІЇ У САКРАЛЬНІЙ АРХІТЕКТУРІ УКРАЇНИ: ВІД ДЕРЕВ'ЯНИХ ХРАМІВ ДО МОДЕРНІСТСЬКИХ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ

EVOLUTION OF ARCHITECTURAL COMPOSITION PRINCIPLES IN SACRED ARCHITECTURE OF UKRAINE: FROM WOODEN CHURCHES TO MODERNIST INTERPRETATIONS

Оксана Дячок

докт.арх./зав.каф. архітектури та дизайну

Західноукраїнський національний університет, Тернопіль, Україна

ORCID: 0000-0002-5808-6826

Олександра Колодрубська

канд.арх, доцент кафедри архітектури та дизайну

Західноукраїнський національний університет,

Тернопіль, Україна

ORCID: 0000-0003-3903-2117

Юрій Вербо́вський

Заслужений архітектор України, доцент каф. архітектури та дизайну

Західноукраїнський національний університет,

Тернопіль, Україна

ORCID: 0009-0006-9399-456X

Мирослав Білик

Заслужений архітектор України, професор каф. архітектури та дизайну

Західноукраїнський національний університет,

Тернопіль, Україна

Софія Миронюк

Архітектор, Тернопіль, Україна

Анотація. Сакральна архітектура України є глибоким культурним і символічним кодом, що впродовж століть відображає духовні, соціальні та національні сенси через композиційні принципи. У статті проаналізовано еволюцію архітектурної композиції українських сакральних споруд – від дерев'яних тризрубних храмів XVI–XVIII століть до сучасних модерністських об'єктів XX–XXI століття. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю осмислення ролі архітектурної мови в процесі формування національної ідентичності, особливо в контексті сучасних суспільно-політичних викликів.

Автори зосереджуються на визначенні ключових етапів трансформації архітектурно-композиційних принципів, вивчаючи вплив регіональних традицій, етноконфесійних особливостей та політичних обставин на храмову архітектуру. Простежено, як традиційна тридільна структура, центрична симетрія та вертикальна домінанта зберігаються або інтерпретуються в різні історичні періоди – від барокової ансамблевості до модерністської абстракції. Значну увагу приділено модерному і національному стилю початку XX століття, як спробі поєднати народне зодчество з модерністськими підходами.

Наукова новизна полягає в системному порівняльному аналізі архітектурних рішень дерев'яних і сучасних храмів, виявленні спадковості стилістичних елементів та механізмів оновлення композиції в умовах соціальних зрушень. Методологічна база дослідження включає історико-типологічний, порівняльно-аналітичний, морфологічний та контекстуальний підходи, що дозволили розкрити взаємозв'язки між архітектурною формою і національною

самосвідомістю.

Узагальнення результатів доводить, що композиція храму в Україні є не лише естетичною системою, а й візуальним проявом духовної тяглості, культурної пам'яті й ідентичності народу.

Ключові слова: сакральна архітектура України; композиційні принципи; тридільна структура; національний стиль; архітектурна ідентичність; духовна символіка.

Вступ.

Архітектура сакральних споруд є не лише відображенням духовних потреб суспільства, але й культурним кодом нації, який транслюється через композиційні прийоми, просторову організацію та стилістичні риси будівель. В умовах активного переосмислення національної ідентичності, викликаного як внутрішніми змінами, так і зовнішніми загрозами, особливої ваги набуває дослідження еволюції композиційних принципів у сакральній архітектурі. Вивчення цього процесу дозволяє простежити історичні, етноконфесійні та суспільно-політичні чинники, що впливали на архітектурну мову храмів — від автентичної дерев'яної забудови до сучасних модерністських споруд і дасть змогу систематизувати ці зміни та виявити спадковість композиційних підходів у національному контексті.

Об'єктом дослідження є сакральна архітектура України як історико-культурне явище.

Предмет дослідження: еволюція архітектурно-композиційних принципів у сакральних спорудах України від в контексті історичних, етноконфесійних і суспільно-політичних змін.

Метою статті є виявлення етапів та особливостей трансформації принципів архітектурної композиції у сакральній архітектурі України на прикладі аналізу дерев'яних храмів і сучасних модерністських споруд, з урахуванням історико-культурних та суспільно-політичних чинників.

Серед ключових завдань ми визначили такі:

- ❖ охарактеризувати основні композиційні принципи в традиційній дерев'яній сакральній архітектурі України;
- ❖ дослідити вплив суспільно-політичних процесів на зміну архітектурно-композиційних рішень у різні історичні періоди;

- ❖ проаналізувати тенденції інтерпретації традиційної композиції в сучасній сакральній архітектурі;
- ❖ визначити звичні та новаторські елементи в об'ємно-просторових рішеннях храмів XX–XXI століть;
- ❖ узагальнити роль композиції як засобу ідентичності в українській сакральній архітектурі.

У процесі нашого дослідження було використано низку наукових методів:

- 1) історико-типологічний метод — для визначення основних етапів розвитку сакральної архітектури та класифікації типів храмів за композиційними ознаками;
- 2) порівняльно-аналітичний метод — для зіставлення архітектурних об'ємів, планувальних структур та композиційних акцентів у храмах різних історичних періодів;
- 3) метод морфологічного аналізу — для вивчення формоутворення, об'ємно-просторових рішень, домінант і симетрії в сакральній архітектурі;
- 4) контекстуальний підхід — для врахування впливу суспільно-політичних та культурних чинників на архітектурну композицію;
- 5) картографічний аналіз — для просторового представлення регіональних відмінностей у композиційних рішеннях.

Основний текст.

Дослідження композиційних принципів сакральної архітектури України спирається як на національні, так і на міжнародні наукові джерела. Так, праця І. Б. Могитича (2000) є однією з важливих у вивченні українського дерев'яного зодчества, зокрема його композиційних засад. Тимофієнко (2003) та Слободян (2001) систематизували історико-типологічні дані щодо архітектури храмів різних регіонів, що є важливим для аналізу спадковості композиційних моделей. Сучасні трансформації об'ємно-просторових рішень у XX–XXI ст. розглянуті в роботах Прибеги (2011), Дячок (2020, 2023), а також у дослідженнях про творчість архітекторів модерну, зокрема Віктора Чепелика (Слепцов & Антошук, 2019). Ці джерела допомагають простежити, як елементи традиційної

тридільності, вертикальної домінанти та символіки зберігаються або трансформуються в нових архітектурних умовах.

У зарубіжній науковій думці сакральна архітектура розглядається як простір смислів і духовної взаємодії. У роботі Kieckhefer (2004) досліджено розвиток християнської архітектури від візантійських традицій до модерністських експериментів, акцентуючи роль композиції як богословського вислову. Proctor (2014) проаналізував післявоєнну модернізацію сакрального простору у Великобританії, що дало змогу провести паралелі з українськими процесами періоду незалежності. Праця McNamara (2009) фокусується на літургійних та символічних аспектах, що є цінним теоретичним інструментом для розуміння архітектурної семантики храму. Філософський підхід до простору представлений у книзі Norberg-Schulz (1980), де архітектура інтерпретується як форма вираження «духу місця», що напряду пов'язано з темою національної ідентичності сакральної архітектури. Загальний релігієзнавчий контекст доповнює Encyclopedia of Religion (Jones, 2005), яка дає порівняльний огляд сакрального простору в християнських традиціях.

Як бачимо, вітчизняні й зарубіжні джерела дозволяють розглянути сакральну архітектуру як простір, де композиція виступає інструментом ідентичності, історичної пам'яті та духовного відродження. Разом з тим, історичні, етноконфесійні та суспільно-політичні чинники, що впливали на архітектурно-композиційну мову українських храмів до кінця не визначено, що підкреслює актуальність даної роботи.

Відомо, що унікальна традиційна дерев'яна сакральна архітектура України, сформована переважно у XVI–XVIII століттях, є феноменом, у якому поєдналися місцеві будівельні традиції, символізм та конфесійне різноманіття. Архітектурна композиція цих споруд ґрунтувалася на кількох ключових принципах, що забезпечували не лише естетичну довершеність, а й сакральну виразність. Однією з її визначальних особливостей є тридільна структура, що відображає традиційну схему православного храму: бабінець, нава, вівтар. Ці об'єми здебільшого розміщувалися в лінійній симетричній послідовності по осі схід–

захід, що створювало чітку композиційну симетрію (рис.1). Центром візуальної композиції була вертикальна домінанта — центральна баня або вежа, яка символізувала зв'язок між небом і землею (Могитич, 2000).

Рисунок 1 – Дерев'яні храми в м. Дрогобичі: церква св.Юра (фото Oleksandr Malyon) та церква Воздвиження Чесного Хреста

Джерело: фото Бориса Мавлютова

На території Поділля та Галичини сакральне дерев'яне будівництво набуло особливої динаміки та різноманіття. У XVII–XVIII ст. у цих регіонах поширилися храми типу тризрубних триверхих церков, де кожен з трьох об'ємів завершувався власною банею. Водночас у Карпатах та на Опіллі популярними були храми з витягнутим горизонтальним планом, що акцентував процесію як частину літургії. Об'ємно-просторове вирішення було гармонійним і підпорядковувалося суворим пропорційним законам, завдяки чому навіть найскромніші споруди мали величне звучання (Тимофієнко, 2003).

Композиційні рішення відображали не лише регіональні стилістичні вподобання, а й етноконфесійні особливості. Уніатські храми іноді демонстрували більшу наближеність до витягнутого латинського хреста, у той час як православні храми тяжіли до центричності. Римо-католицький вплив також виявлявся у застосуванні шпильстих завершень або подовжених планів, особливо в прикордонних з Польщею територіях (Слободян, 2001).

Таким чином, композиція дерев'яних сакральних споруд в Україні стала

своєрідним синтезом духовного змісту, регіональних традицій і зовнішніх впливів, що відображають багатство й глибину національної архітектурної спадщини. Ці принципи стали основою для подальших стилістичних трансформацій у мурованій та сучасній сакральній архітектурі.

Перехід від дерев'яної до мурованої сакральної архітектури, який активізувався у XVII–XVIII століттях, став етапом глибокої трансформації композиційних засад українських храмів. Поява міцніших конструктивних матеріалів дозволила архітекторам не лише збільшити масштаби споруд, але й суттєво змінити їх просторову структуру. Основною ознакою цього періоду стало посилення монументальності, що відображено у збільшенні висоти, багатстві фасадного декору, активному використанні світлотіні для підсилення об'ємності форм (Дячок, 2023; Прибега, 2011).

У композиціях храмів почала домінувати осьова симетрія, яка акцентувала напрям до вівтаря як головної сакральної осі. Така симетрія підсилювалася регулярною побудовою фасадів, що отримали розвинуту ордерну структуру. Колони, пілястри, фронтони стали не лише елементами декору, а важливими складниками композиційної організації фасаду, що підпорядковувався законам класичної архітектури. Це чітко простежується у мурованих храмах Поділля, Галичини, Київщини — як у великих монастирських ансамблях, так і в парафіяльних церквах.

Окрім змін в архітектурі самих храмів, у барокову та класицистичну добу відбувається формування повноцінних сакральних ансамблів. Храми поступово стали не поодинокими домінантами, а центрами просторової композиції, що включала в себе площу для богослужінь, дзвіницю, каплиці, господарські та навчальні споруди, огорожу з брамами тощо. При цьому архітектори використовували такі композиційні прийоми як візуальне підпорядкування — зменшення масштабів допоміжних споруд, вирівнювання ліній, симетричне розташування. Візуальна єдність досягалася через узгодженість об'ємів, пропорцій і стилістичних рішень. Таким чином, ансамблі не лише виконували культову функцію, але й ставали важливими акцентами міського або сільського

середовища, інтегруючись у його просторову структуру. Найяскравішими прикладами цього типу є Печерська лавра в Києві, Василянський монастир у Бучачі, Почаївська лавра (рис.2), які демонструють гармонію між архітектурною композицією окремих елементів і загальним містобудівним задумом (Дячок, 2020; Тимофієнко, 2003).

Як бачимо, барокові та класицистичні трансформації позначилися не лише стилістичними змінами, а й новими композиційними підходами, які посилили архітектурну виразність храмових комплексів і сприяли їхній інтеграції у культурний ландшафт України.

Початок ХХ століття став періодом активного оновлення архітектурного мислення в Україні. У цей час архітектори почали свідомо відходити від канонічних форм класицизму та еклектики, звертаючись до нових виразних засобів, які надихалися природою, національними традиціями й модерними тенденціями європейської архітектури. Так виникло явище українського архітектурного модерну — унікальний синтез декоративності, символізму й елементів народного зодчества, який яскраво проявився і в сакральній архітектурі (Бевз, 2010; Дячок 2023).

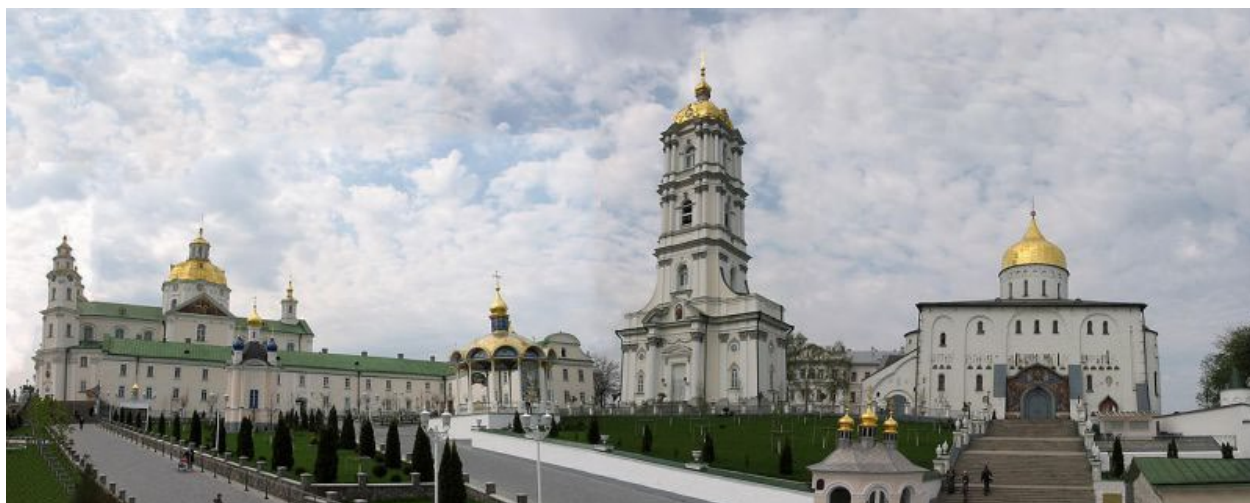

Рисунок 2 – Комплекс Свято-Успенської Почаївської лаври

Джерело: фото Denis Vitchenko

Композиційна мова модерну в українських храмах зазнала важливих змін.

Асиметрія, плавність ліній, декоративні об'єми та нестандартні завершення контурів стали новими засобами художнього вираження. Водночас архітектори шукали способи інтерпретації традиційних форм: бані, тридільність, вертикальна доміканта зберігалися, але їх подача зазнавала естетичного переосмислення. Наприклад, форми навмисно спрощувалися або гіперболізувалися, що надавало спорудам казкового чи навіть міфологізованого вигляду (Прибега, 2011).

Один із яскравих напрямів цього періоду — спроби створити національний стиль, що об'єднав би архітектурну традицію дерев'яних храмів із новаторським модерністським баченням. Такі архітектори, як Василь Кричевський, Віктор Чепелик, Афанасій Сластіон, Василь та Євген Нагірні та ін. працювали з формами традиційного українського житла, мотивами гуцульського різьблення, вишивки — які впліталися у композиційне рішення храмів. Це відображалося як у зовнішньому оформленні (форма дахів, бань, колірне вирішення), так і в планувальній структурі (Дячок, 2020; Слободян 2001; Слєпцов&Антошук, 2019).

Попри натхнення європейським модерном, українські архітектори не втрачали сакрального ядра. Композиція храмів залишалася орієнтованою на символічну ієрархію простору: від входу до вівтаря, з чітким вертикальним піднесенням, що виражало зв'язок земного й небесного. У деяких проектах з'явилися бокові бані або багаторівнева композиція фасаду, що додавала динамізму і глибини архітектурному образу. Архітектура модерну і періоду національного стилю продемонструвала прагнення до гармонізації авангардних форм із глибоко вкоріненими національними традиціями. Цей етап став фундаментом для подальших пошуків і у ХХІ столітті, коли архітектори знову звертаються до спадщини українського модерну як джерела композиційного натхнення (Дячок 2023; Прибега, 2011).

У ХХ столітті, особливо після Другої світової війни, сакральна архітектура в Україні пережила складний етап під впливом тоталітарної ідеології, що призвела до масового знищення храмів, секуляризації церковних будівель та переривання архітектурної традиції. Однак з 1990-х років, у період незалежності,

почався новий етап відродження сакральної архітектури, що співпав із формуванням національної ідентичності та переосмисленням простору віри (Ричков, 2015).

Аналізуючи твори сучасної сакральної архітектури в Україні бачимо, що архітектори активно використовують принципи модернізму, водночас намагаються зберегти символічну композиційну структуру традиційного храму. Основними рисами стали лаконізм форм, функціональність, виразна геометрія об'ємів. Зодчі звертаються до чистих об'ємно-просторових рішень, в яких формуються домінанти через контрасти матеріалів, світло, масштаб, а не через надмірне декорування. Яскравим прикладом такого підходу є церква святого апостола Петра в Тернополі (архітектор С. Гора). Споруда поєднує традиційну схему планування у вигляді латинського хреста з високим центральним об'ємом, який трактовано у стилі пізнього модернізму. У композиції збережено вертикальну домінанту, однак її подано через сучасні архітектурні засоби — прості форми, великі площини фасадів, мінімалізовані декоративні елементи (рис.3). Це дає відчуття монументальності й духовної піднесеності без візуального перевантаження (Дячок, 2023).

Окремою тенденцією є інтерпретація архетипів українського храму в сучасний архітектурний простір. Так, низка сучасних проєктів використовують обриси дерев'яних церков, зокрема бані-«шоломи», тридільність композиції, вертикальні завершення, однак втілюють їх у склі, бетоні, металі, дереві нової обробки. Часто ці композиції доповнюються сучасним ландшафтним дизайном, інтеграцією сакрального простору у громадські зони (парки, меморіали). Характерною ознакою ХХІ століття стало прагнення поєднати сакральність і відкритість, традицію й сучасну мову архітектури. Архітектори створюють храми, які легко вписуються у сучасне містобудівне середовище, не втрачаючи сакрального змісту. У результаті формується нова композиційна естетика, що балансує між символізмом і функціональністю, інновацією і спадковістю (Бевз, 2010; Прибега, 2011). Таким чином, модерністські інтерпретації сакральної архітектури в Україні демонструють здатність зберігати духовну сутність

храмового простору, одночасно оновлюючи композиційні підходи відповідно до естетичних і технологічних викликів сучасності.

Рисунок 4 –Творчі роботи архітектора Гори С.: 1 - церква св. Петра у м. Тернополі; 2 - храм миру, любові і єдності християн у м. Києві (макет)

Джерело: власні фото автора

Наукові дослідження доводять, що архітектура сакральних споруд тісно пов'язана не лише з релігійною традицією, але й з політичним і соціальним станом суспільства. В Україні суспільно-політичні події ХХ–ХХІ століть стали не просто тлом, а активним каталізатором змін композиційної структури храмів, впливаючи як на їхній вигляд, так і на саму присутність у публічному просторі. У радянську епоху офіційна політика атеїзму призвела до масового руйнування храмів, заборони релігійної практики, перебудови церков на клуби, склади або музеї. Як наслідок, переривається тяглість композиційного розвитку, традиційна тридільна структура втрачає своє значення, а сакральна вертикаль — своє символічне домінування. Ці зміни фактично витісняють храм з публічного простору, трансформуючи його з домінанти у прихований або навіть знецінений об'єкт (Дячок, 2020; Ричков, 2015).

З проголошенням незалежності України в 1991 році розпочалося відродження сакрального будівництва, яке супроводжується активним пошуком національного стилю. Нові храми часто створюються на місцях знищених

споруд, а тому композиційне рішення стало символічним жестом історичної пам'яті. У цей період активно використовуються мотиви тридільної структури, центричних композицій, вертикальних домінант, що відсилають до давньоукраїнських і барокових зразків, але в новому, осучасненому вигляді.

Події Революції Гідності 2013–2014 рр. та війна з Росією, що триває з 2014 року, також вплинули на архітектуру храмів. З'являються меморіальні сакральні комплекси, де композиція підпорядковується не лише літургійним, а й громадським, символічним функціям. Архітектори розробляють відкриті ансамблі, що поєднують храм, майдан для молитов або вшанування, меморіальні стіни, простори для зібрань — усе це формує нову, просторово відкриту композицію, зорієнтовану на громаду.

Особливим стимулом стало надання Томосу про автокефалію Православної Церкви України у 2019 році. Це не лише відкрило нову сторінку релігійного життя, а й породило архітектурну хвилю оновлення: будівництво нових храмів ПЦУ часто прагне поєднати символіку історичної Київської Русі з сучасними формами. Композиції таких споруд вирізняються стриманістю, але збереженням головних сакральних акцентів — куполів, веж, осьового спрямування (Слепцов&Антощук, 2019; Бевз, 2010).

Як бачимо, суспільно-політичні чинники виявляються ключовими рушіями змін у композиційній структурі сакральної архітектури, від руйнування до відродження, від пригнічення до духовного символізму. Відображаючи соціальні трансформації, храми залишаються не тільки місцем молитви, а й візуальним виразом національного духу та пам'яті.

Висновки.

Отже, наше дослідження еволюції композиційних принципів у сакральній архітектурі України засвідчує глибоку взаємозалежність між архітектурною формою, історичним контекстом і духовними потребами суспільства. Від дерев'яних тридільних храмів із центричною вертикаллю до модерністських споруд із символічно збереженою структурою — українська сакральна архітектура демонструє надзвичайну здатність адаптуватися до змін, не

втрачаючи свої ідентичності.

Було досліджено, що композиція храму в Україні завжди була не лише естетичною системою, а сакральною мовою, через яку передавалася ідея зв'язку людини з вищим, спільноти з історією, традиції з майбутнім. Симетрія, вертикальна домінанта, центричність, структурна тридільність — ці принципи неодноразово осмислювалися наново, але залишалися в архітектурному коді, попри стильові й політичні зміни. Бароко і класицизм додали урочистості та ансамблевості, модерн — чуттєвості й національної виразності, а модернізм XX–XXI ст. — лаконічності та символічної абстракції. Суспільно-політичні чинники — від радянського переслідування до сучасної війни за незалежність — стали каталізаторами не лише втрат, але й архітектурного оновлення.

Таким чином, сакральна архітектура України — це не застиглий стиль, а жива композиційна мова, що постійно оновлюється в діалозі з традицією, вірою та викликами часу. Її вивчення є важливим кроком до глибшого розуміння не лише історії архітектури, але й самої сутності української культури.

Література:

- 1) Бевз, М. В. (2010). Сакральна архітектура XX століття в Україні. *Архітектурна спадщина України*, (16), 23–38.
- 2) Дячок, О. М. (2020). *Формування архітектури сакральних комплексів під впливом суспільно-політичних процесів* (Дис. ... д-ра архіт.). Національний університет «Львівська політехніка». https://chtyvo.org.ua/authors/Diachok_Oksana/
- 3) Дячок, О. М. (2023). Модерне та національне у сучасній храмовій архітектурі Західної України. *Архітектурна спадщина України*, (26), 54–61. <https://www.academia.edu/108527517/>
- 4) Могитич, І. Б. (2000). *Українське дерев'яне зодчество*. Львів: Інститут народознавства НАН України.
- 5) Прибега, Л. П. (2011). *Український модерн в архітектурі: монографія*. Київ: КНУБА.

- 6) Ричков, П. Ю. (2015). *Церква і суспільство в Україні ХХ–ХХІ ст.* Київ: Дух і Літера.
- 7) Слєпцов, О. С., & Антошук, Т. І. (Ред.). (2019). *Віктор Чепелик: Архітектор-Дослідник-Педагог.* Київ: КНУБА.
- 8) Слободян, В. М. (2001). *Церкви України. Перемишльщина.* Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України.
- 9) Таранушенко С.А. Дерев'яна монументальна архітектура Лівобережної України / Стефан Таранушенко. — Харків : Видавець Савчук О.О., 2014. — 864 с. Тимофієнко, В. І. (2003). *Архітектура України: навч. енцикл. довідник.* Київ: Вища школа.
- 10) Тарас Я. Українська сакральна дерев'яна архітектура. Ілюстрований словник-довідник / Ярослав Тарас.— Львів : Інститут народознавства НАН України, 2006. — 584 с
- 11) Jones, L. (Ed.). (2005). *Encyclopedia of Religion* (2nd ed.). Macmillan Reference.
- 12) Kieckhefer, R. (2004). *Theology in Stone: Church Architecture from Byzantium to Modernity.* Oxford University Press.
- 13) McNamara, D. (2009). *Catholic Church Architecture and the Spirit of the Liturgy.* Hillenbrand Books.
- 14) Norberg-Schulz, C. (1980). *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture.* Rizzoli.
- 15) Proctor, R. (2014). *Building the Modern Church: Roman Catholic Church Architecture in Britain, 1955 to 1975.* Ashgate Publishing.

Abstract. This article analyzes the evolution of architectural composition in Ukrainian sacred buildings—from wooden tripartite churches of the 16th–18th centuries to contemporary modernist structures of the 20th–21st centuries. The relevance of the study is driven by the need to comprehend the role of architectural language in shaping national identity, particularly in the context of current socio-political challenges.

The authors focus on identifying the key stages in the transformation of architectural and compositional principles, examining the influence of regional traditions, ethno-confessional characteristics, and political circumstances on church architecture. The research traces how the traditional tripartite structure, central symmetry, and vertical dominance have been preserved or reinterpreted across historical periods—from Baroque ensemble concepts to modernist abstraction. Special attention is given to the modern and national styles of the early 20th century as an attempt to

merge vernacular architecture with modernist approaches.

The scientific novelty of the study lies in a systematic comparative analysis of architectural solutions in wooden and contemporary churches, the identification of stylistic continuity, and mechanisms of compositional renewal in times of social transformation. The methodological framework includes historical-typological, comparative-analytical, morphological, and contextual approaches, which together reveal the interrelations between architectural form and national consciousness.

The synthesis of the results demonstrates that the composition of the church in Ukraine functions not only as an aesthetic system but also as a visual expression of spiritual continuity, cultural memory, and national identity.

Key words: *sacred architecture of Ukraine; compositional principles; tripartite structure; national style; architectural identity; spiritual symbolism.*